

KONFERENCIA

Pedagóhiória, antropológia és orkesztika egy térben Németh András professzor tiszteletére

BALOG BEÁTA

2015. november 6-án rendezték meg Németh András professzor tiszteletére azt a meglepetés-konferenciát, amely 65. születésnapja alkalmából volt az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar Pedagógiatörténeti Tanszékének szervezésében. A tudományos ülésnek a Kar Kazinczy utcai épülete adott otthont, ahol az ünnepelt immáron 20 éve végzi hivatását az említett tanszék, később kutatócsoport vezetőjeként is. A rendezvény célja Németh András nemzetközi szinten is jelen lévő munkásságának áttekintése volt, amely során pályatársainak és tanítványainak kutatási eredményeit és szakmai-érdeklődési körét is megismerhette a hallgatóság.

Az ünnepeltet a tanszék e jeles alkalomra egy tanulmánykötettel lepte meg. Az *Égi iskolák, földi műhelyek* című, Baska Gabriella (ELTE-PPK) és Hegedűs Judit (UNI-NKE) által szerkesztett, csaknem négyszáz oldalas vaskos kötet 31 tanulmányt foglal magában 34 szerzőtől vagy szerzőpárostól. Az egyes írásokat témájuk alapján hat nagy fejezetre osztották a szerkesztők. Hangsúlyt kapnak olyan meghatározó kérdéskörök, mint a professzió-történet, az életreform-mozgalom, a 20. századi oktatáspolitikai, valamint a kultúra és szocializáció alkotó elemei (tér, idő, rituálé), és a klasszikus neveléstörténeten túl a gyógypedagógia-történet is. E 31 tanulmány közül 6 kapott szerepet a konferencián 20-20 perces előadások formájában is.

Demetrovics Zsolt (ELTE-PPK), Lénárd Sándor (ELTE-PPK) és Pukánszky Béla (SZTE-JGYPK) köszöntője után az első előadó Kéri Katalin (PTE-BTK) volt, aki az ünnepelt hazai és nemzetközi szakmai tevékenységében meghatározó életreform kutatásokhoz, az időszakot tekintve előzményekhez illeszthető témakört tárgyalt, a lányok 18-19. századi testi nevelését. Történeti és kulturális szempontból is fontos téma, hiszen a nőtörténeti kutatásokban a női és férfi testről való álláspontok a nők adott helyzetét tükrözték a társadalomban. Kéri Katalin az orvosi és pedagógiai írásokban megjelenő női testképet, a test kiművelésének hangsúlyozását, lehetőségeit is ismertette az elsődleges források által.

Másodjára Mikonya György (ELTE-TÓK) beszélt az egyetem történetének kutatásáról, mely egy tágabb, mondhatni makroszintű megközelítés volt történeti, kutatás-módszertani elemeket involválva. Az egyetem történeti kutatások kiaknázatlan területeit ismerhettük meg előadásában. Felhasználható és felhasználandó forrá-

sokról, konkrét kutatási témákról, egyetemtörténeti kutatási irányokról, egyetemi tipológiáról is hallhattunk. Németh András a témában hazai és nemzetközi tekintetben is végzett kutatásokat, például külföldi egyetemi modellek és hazai adaptációjuk ismertetésére, a neveléstudomány hazai egyetemeken való megjelenésére vonatkozóan.

Egy rövid kávészünetet követően két nagy témakör kapott szerepet az előadások során. Egyfelől a professzió-történeten belül a tanítói és a tanári szakma professzionalizációjához kötődő előadások kaptak helyet Pukánszky Béla (SZTE-JGYPK) és Nagy Péter Tibor (WJLF) előadásában. Másfelől az oktatáspolitikát jelent meg Sáska Géza (ELTE-TÁTK) és Szabolcs Éva¹ (ELTE-PPK) előadása során.

Pukánszky Béla a magyar középiskolai tanárképzés történetének több mint ötven éves időszakát, folyamatát tekintette át a szervezeti keretek kialakulásától, a kibontakozó professzionalizációs és intézményesülési folyamatokon át a meghatározó törvénykezések ismertetéséig. A diskurzusok ismertetése által betekinthe-tünk a középiskolai tanárképzés tartalmi és szerkezeti kérdéseiről folyó vitákba is. Ehhez szorosan kapcsolódott Nagy Péter Tibor előadása, amely a pedagógustársadalom, kiemelve a középiskolai tanárok társadalmi-szociológiai helyzetének vizsgálatát, pályaválasztásuk motivációs hátterét, elért végzettségük ismertetését helyezi fókuszba, mindezt táblázatokkal szemléltetve, összefoglalva, és mindezzel reflektálva arra, hogy az ünnepelt számos kiemelkedő kutatással, publikációval járult hozzá a pedagógus professzió európai és hazai történetének megismeréséhez a szakmai tartalmak, intézményesülési folyamatok vizsgálata által.

Sáska Géza a felvilágosodás eredetű észkultusz és az ezt ellenző rendszer, ellenideológia pedagógiai fogalomhasználatát vette górcső alá, mint a nevelés-oktatás, képesség-ismeret fogalompárosokról szóló vitákat, értelmezési lehetőségeket a pedagógia és a politika oldaláról. Érdekes volt annak társadalmi-politikai szemléltetése, hogy kik, miért és hogyan helyezkedtek szembe az észkultusszal. Szabolcs Éva a Golnhofer Erzsébettel együtt végzett kutatásának lényegét és egy kis szeletét ismertette, melyben a történeti narratíva szemléleti és módszertani megközelítésére támaszkodtak. A Petőfi kör 1956-os pedagógusvitájának diskurzuselemzését végezték el kvantitatív és kvalitatív elemzések során, pótolva ezzel azon kutatások hiányát, melyek olyan széleskörű forrásokra támaszkodnak, amik segítségével a neveléstudomány intézményesüléséről, szakmai kommunikációjáról, egyéni életutak alakulásáról adnak számot.

A közös ebédet követően a kulturális élvezetek kerültek előtérbe. Először Baska Gabriella mutatta be a meglepetés-kötetet, majd Fenyves Márk (MOHA) mozdulatművész vezetésével az orkesztika és mozdulatművészet látványa tárult elénk egy érdekes koreográfia keretében. Végül pedig annak rendje és módja szerint stílu-

¹ Szabolcs Éva az előadáshoz kapcsolódó kutatást Golnhofer Erzsébettel végezte, a tanulmánykötetben szerzőpárosként jelennek meg.

sosan születésnapjával és pezsgővel zárult a szakmai és egyben családi hangulatban telt délután.

A nap folyamán nagyon jól kiemelkedtek az ünnepelt szakmai életútját meghatározó főbb témák, kutatási területek, úgymint a neveléstörténet – különös tekintettel a modern korra; a neveléstudomány tudománytörténete; a pedagógusképzés és a pedagógus professziók története; a reformpedagógia elmélete és története vagy a történeti pedagógiai antropológia. A több mint negyed évszázados oktatói-kutatási tevékenysége során Németh András professzor számos meghatározó publikációval járult hozzá a különböző pedagógusjelöltek képzéséhez és kollégák szakmai ismerete bővítéséhez. Ilyen például a ma is kötelező irodalomként jelen lévő Mészáros Istvánnal és Pukánszky Bélával közösen írt *Neveléstörténet* című mű² és ugyanezen című szöveggyűjtemény³. A táncművészeknek szánt nevelélméleti, neveléstörténeti kötete⁴ is kiemelendő, hiszen 1996 óta a Magyar Táncművészeti Főiskola meghatározó oktatója is. A reformpedagógia és a életreform témában kutatók körében alapirodalomnak számítanak Németh András e témában megjelent hazai és nemzetközi munkái.⁵ Kiemelendők a neveléstudomány fejlődésével, a tanítóképzés történetével, a tér és idővilágok történetével foglalkozó írásai.⁶

2 Mészáros István, Németh András és Pukánszky Béla (2003): *Neveléstörténet. Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe*. Budapest, Osiris Kiadó.

3 Mészáros István, Németh András, Pukánszky Béla (2003): *Neveléstörténeti szöveggyűjtemény*. Budapest, Osiris Kiadó.

4 Németh András (1997): *Bevezetés a nevelés elméleti és történeti kérdéseibe: táncpedagógusok számára*. Budapest, Planétás Kiadó.

5 A teljesség igénye nélkül: Németh András (1996): *A reformpedagógia múltja és jelene*. Budapest, Tankönyvkiadó; Németh András, Skiera Ehrenhard (1999): *Reformpedagógia és az iskola reformja*. Budapest, Tankönyvkiadó; Németh András, Mikonya György, Skiera Ehrenhard (2005, szerk.): *Életreform és reformpedagógia: nemzetközi törekvések magyar pedagógiai recepciója*. Budapest, Gondolat Kiadó. (Neveléstudomány történeti tanulmányok; 6.); Németh András, Pirka Veronika (2013, szerk.): *Az életreform és reformpedagógia – recepció és intézményesülési folyamatok a 20. század első felében*. Budapest, Gondolat Kiadó. (Neveléstudomány-történeti Tanulmányok; 12.)

6 A teljesség igénye nélkül: Németh András (1990): *A magyar tanítóképzés története*. Zsámbék: Zsámbéki Tanítóképző Főiskola. (Főiskolai Füzetek; 11.); Németh András (2005): *A magyar pedagógia tudománytörténete*. Budapest, Gondolat Kiadó; Hopfner Johanna, Németh András (2008, szerk.): *Pädagogische und kulturelle Strömungen in der k.u.k. Monarchie: Lebensreform, Herbartianismus und reformpädagogische Bewegungen Frankfurt am Main*. Peter Lang Verlag. (Erziehung in Wissenschaft und Praxis; 2.); Németh András, Biró Zsuzsanna Hanna (2009, szerk.): *A magyar neveléstudomány a XX. század második felében*. Budapest: Gondolat Kiadó. (Neveléstudomány-történeti Tanulmányok; 9.); Németh András (2010): *Emberi idővilágok: Pedagógiai megközelítések*. Budapest: Gondolat Kiadó.